

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคมะเร็งเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญและเป็นสาเหตุการตายอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากโรคหัวใจ โดยมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของอัตราการตาย เพิ่มขึ้นจาก 12.0 ในปี พ.ศ. 2510 เป็น 19.0 และ 33.5 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ. 2520 และ 2531 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของอัตราการตาย ด้วยมะเร็งของประเทศไทย ในช่วง 10 ปีหลัง มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่า (สำนักงานปลัดกระทรวง, กองสถิติสาธารณสุข 2533 : 6)

สำหรับมะเร็งที่พบในประเทศไทยนั้น มะเร็งปากมดลูกเป็นมะเร็งที่พบมากที่สุด คือ พบร้อยละ 12.25 ของจำนวนผู้ป่วยมะเร็งทั้งหมด โดยคิดเป็นร้อยละ 23.9 ของผู้ป่วยมะเร็ง ในเพศหญิง หรือเท่ากับ 12.0 ต่อประชากรแสนคน (Department of Medical Service, National Cancer Institute 1984 :12) จากรายงานขององค์การอนามัยโลก พบมะเร็งปากมดลูกมากเป็นอันดับ 5 ของโลก และพบมากที่สุดในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งจากรายงานผู้ป่วยใหม่ในแต่ละปีจะพบได้ประมาณ 500,000 คน (WHO 1986 : 213) จากรายงานดังกล่าว คงต้องยอมรับว่ามะเร็งปากมดลูกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ที่คุกคามต่อชีวิตของสตรีทั่วโลก และของสตรีไทย แม้ว่าสถาบันมะเร็งแห่งชาติ ได้รายงานข้อมูลอุบัติการณ์ของมะเร็งปากมดลูกในปี พ.ศ. 2527 ไว้ว่ามี 12 ต่อประชากรแสนคน แต่จากการสำรวจของ เพ็ญแข พิทักษ์ไพวัน พิสิทธิ์ พันธุ์จินดา และวรัญ วรรณตรี (2531 :170-176) โดยการตรวจหามะเร็งปากมดลูกในระยะเริ่มแรกในหญิงชนบทจำนวน 3,179 ราย พบความผิดปกติ 129 ราย หรือประมาณร้อยละ 4.0 โดยพบความผิดปกติของเซลล์ในระยะต่างๆ(Dysplasia) 84 ราย และพบเซลล์มะเร็ง 30 ราย หรือประมาณร้อยละ 1 ซึ่งมากกว่า ที่ได้จากรายงานโรคถึง 100 เท่า

เมื่อพิจารณาถึงความรุนแรง และความสูญเสียที่เกิดขึ้น จากการป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูกจะเห็นว่า มะเร็งปากมดลูกก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต และทรัพย์สินทั้งของผู้ป่วยเองและครอบครัว ในส่วนตัวผู้ป่วยเองนั้นจะทำให้อัตราการตายสูงขึ้น โดยเฉพาะในรายที่พบว่าเป็น

มะเร็งปากมดลูก ในระยะท้ายของโรค นอกจากนี้ การรักษาผู้ป่วยที่พบว่าเป็นมะเร็งปากมดลูกในระยะลุกลามแล้วนั้น มีความยุ่งยาก ต้องใช้เครื่องมือที่มีราคาแพง ไม่ว่าจะเป็นการผ่าตัด การฝังแร่ การฉายแสง หรือการให้ยาเคมีบำบัด ต้องใช้เวลานานในการรักษา เสียค่าใช้จ่ายสูง รวมทั้งมีผลแทรกซ้อน จากการรักษาในระยะยาวอีกด้วย นอกจากความสูญเสียดังกล่าวแล้ว ยังมีความสูญเสียที่มองไม่เห็น เช่น ความสูญเสียทางด้านจิตใจ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก และความวิตกกังวล ห่วงใยในภาวะเมื่อมีการจากไปของผู้ป่วย การสูญเสียเวลา ของญาติพี่น้อง การสูญเสียรายได้ ที่เกิดจากกำลังงานและผลผลิตของผู้ป่วยและญาติ เป็นต้น

แม้ว่ามะเร็งปากมดลูก จะก่อให้เกิดความสูญเสีย และความรุนแรงต่อชีวิต และสุขภาพของสตรีที่กล่าวมา แต่มะเร็งปากมดลูกก็เป็นมะเร็ง ที่มีลักษณะที่แตกต่างจากมะเร็งอื่นๆ คือมะเร็งปากมดลูก เป็นโรคที่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ถ้าได้รับการรักษา ในระยะแรกเริ่ม ดังนั้น การค้นพบมะเร็งปากมดลูกในระยะแรกเริ่มเร็วที่สุดเท่าใด โอกาสที่จะรักษาให้หายขาดก็มีมากขึ้นเท่านั้น (Tomkinson 1978 : 1605) การค้นพบมะเร็งปากมดลูกในระยะแรกเริ่มนั้นทำได้โดยการตรวจสอบทางเซลล์วิทยาที่เรียกว่า Pap smear (Papanicolaou smear) ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำได้ง่าย เสียเวลาน้อย ค่าใช้จ่ายถูก และให้ความแม่นยำได้ดี (อิทธิ ชนไมตรี 2519 : 27) แต่จากรายงานของคณะกรรมการ โครงการต่อต้านโรคมะเร็งปากมดลูกระยะแรกเริ่ม สมาคมสูติรีแพทย์แห่งประเทศไทย เกี่ยวกับสถิติของผู้ที่มารับการตรวจ Pap smear ตามโรงพยาบาลต่างๆ ทั่วกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2525 มีจำนวนทั้งสิ้นเพียง 157,801 ราย คิดเป็นร้อยละ 17 ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ในกรุงเทพฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ เป็นศูนย์รวมของแหล่งความรู้ และการผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้สังคม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทางมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึง สุขภาพอนามัยของบุคลากร และมีนโยบายในการดูแลสุขภาพของบุคลากร โดยการจัดตั้งหน่วยอนามัย เพื่อใช้เป็นสถานที่ สำหรับให้บริการทางด้านสาธารณสุขแก่บุคลากรทุกคน ซึ่งการสนใจดูแลสุขภาพของบุคคลนั้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการป้องกันภาวะความเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้นได้ และนับเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนควรตระหนัก ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป นับเป็นกลุ่มที่ควรให้ความสนใจเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูก แต่เท่าที่ผ่านมายังไม่มีการวิจัยใดที่ได้ทำการศึกษาถึง อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ตลอดจนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตรวจและการไม่ตรวจค้นหา มะเร็งปากมดลูกในกลุ่มของบุคลากรหญิงมาก่อนเลย

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงอัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูก ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการตรวจคัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูกของกลุ่มบุคลากรหญิง ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคาดว่าผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถจะเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบที่เหมาะสม ในการรณรงค์ ให้กลุ่มบุคลากรหญิงมารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูกได้ อย่างครอบคลุม และส่งเสริมให้เกิดความพร้อมด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค อันจะเป็นหนทางหนึ่ง ที่นำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้าในที่สุด

คำถามของการวิจัย

1. อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูก ของกลุ่มบุคลากรหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเท่าไร?
2. ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล ปัจจัยการรับรู้ของบุคคล และปัจจัยสนับสนุนของกลุ่มบุคลากรหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความเกี่ยวข้องกับการไปตรวจและไม่ไปตรวจคัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูกหรือไม่?

วัตถุประสงค์ทั่วไปของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงอัตราการตรวจ คัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูก ของกลุ่มบุคลากรหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาอัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูก ของกลุ่มบุคลากรหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การไปตรวจและไม่ไปตรวจคัดกรองมะเร็งเรื้องปากมดลูก ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล, ปัจจัยการรับรู้ของบุคคล และปัจจัยสนับสนุน

สมมติฐาน

1. อัตราการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มบุคลากรหญิงสาย ก. ข. และ ค. มีความแตกต่างกัน
2. ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล, ปัจจัยการรับรู้ของบุคคลและปัจจัยสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการไปตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ของบุคลากรหญิงในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล, ปัจจัยการรับรู้ของบุคคลและปัจจัยสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับการไม่ไปตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ของบุคลากรหญิงในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบอัตราการตรวจ คัดกรองมะเร็งปากมดลูก และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปตรวจและไม่ไปตรวจ ของกลุ่มบุคลากรหญิง ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและดำเนินงานในการป้องกันโรค ด้านการตรวจสุขภาพเพิ่มมากขึ้น
2. เพื่อนำความรู้ และผลการศึกษารวบรวม มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับปรุง และกำหนดนโยบาย ในการจัดทำโครงการตรวจสุขภาพประจำปี สำหรับกลุ่มบุคลากรให้มีความเหมาะสมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษารวบรวมที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจมะเร็งปากมดลูกระยะแรก หมายถึง การบริการเพื่อ ค้นหามะเร็งปากมดลูกในระยะแรก โดยวิธีเซลล์วิทยา (Pap smear) ซึ่งเป็นวิธีการสืบค้นหา มะเร็งปากมดลูก ในระยะเริ่มต้นโดยเฉพาะ

อายุปัจจุบัน

หมายถึง จำนวนปี ของสตรี ที่มีอายุในปี พ.ศ. 2537 โดยเฉพาะเดือน ถ้าเกินกว่า 6 เดือนขึ้นไป นับเป็น 1 ปี

อายุเมื่อสมรส	หมายถึง อายุของสตรี ที่มีการสมรสเป็นครั้งแรก จะโดยมีพิธีสมรสหรือไม่ก็ตาม
จำนวนบุตร	หมายถึง จำนวนบุตรทั้งหมดที่คลอดจากสตรี ทั้งที่มีชีวิตอยู่และถึงแก่กรรม
การศึกษา	หมายถึง ระดับชั้นเรียน จากการเรียนในสถานศึกษา
การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก	หมายถึง สตรีที่รับรู้ ว่า ตนเองมีโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูก ได้มากน้อยเพียงใด
การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคมะเร็งปากมดลูก	หมายถึง สตรีที่รับรู้ ว่า เมื่อเกิดโรคมะเร็งปากมดลูกแล้ว มีอาการรุนแรง คุณความต่อสภาพร่างกาย ชีวิตตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ของตนเองอย่างไร
การรับรู้ถึงประโยชน์ของการตรวจมะเร็งปากมดลูก	หมายถึง การรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการตรวจทางเซลล์วิทยา(Pap smear) เมื่อตรวจแล้ว จะปลอดภัยจากมะเร็งปากมดลูก หรือถ้าเริ่มเป็นในระยะแรกการรักษาจะได้ผลดีกว่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

- ศึกษาเฉพาะกลุ่มบุคลากรหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป จากทุกหน่วยงาน ซึ่งปฏิบัติราชการจริง อยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2536 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2537
- ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของประชากรตัวอย่าง ผู้วิจัยถือว่าเป็นความจริงและเชื่อถือได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การศึกษานี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มบุคลากรหญิง ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่ได้ทำการศึกษาในกลุ่มบุคลากรหญิงในสถาบันอื่นๆ ดังนั้น ผลการศึกษานี้ จึงไม่อาจใช้สรุปผลของบุคลากรหญิงทั้งหมดได้
2. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งให้กลุ่มที่ทำการศึกษา ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการไม่ครบถ้วน ดังนั้น ข้อมูลของประชากรศึกษารายใด ที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนจะไม่จัดเข้าในกลุ่มศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย